

Piiparinmäen- Lammaslamminkankaan YVA- hankkeen evaluointi

IMPERIA –seminaari, 13.5.2014

Tiina Jääskeläinen & Heli Saarikoski

SYKE ympäristöpolitiikkakeskus

Evaluatation tavoite

Evaluatation tavoitteena on selvittää, missä määrin IMPERIA-hankkeessa kehitetyt työkalut ja hankkeessa tunnistetut hyvät käytännöt:

- ❖ lisäävät ja parantavat kansalaisten ja sidosryhmätahojen osallistumista
- ❖ selkiyttävät vaikutusten merkittävyyden arviointia
- ❖ lisäävät vaihtoehtojen vertailun systemaattisuutta

Evaluointi Piiparinmäen-Lammaslamminkankaan YVA-hankkeen pilotissa

❖ YVA-menettelyn aikana toteutettu itsearviointi

- Arviointiryhmäläisiltä oli kerätty kirjallista ja suullista palautetta mm. odotuksista ryhmälle sekä kokousten onnistumisesta
- Arviointityökalun kehittämisen aikana käyttäjiltä (konsulteilta, arviointiryhmäläisiltä) on kerätty palautetta, jota on otettu huomioon jatkokehittelyssä

❖ YVA-menettelyn jälkeen meneillään oleva evaluaatio

- Verrataan YVA-selostusta ja siitä saatua kansalaispalautetta muihin vastaaviin hankkeisiin (meneillään)
- Maaliskuussa 2014 toteutettiin haastatteluja arviointiryhmäläisten (4 hlöä), hankevastaavan (1 hlö), yhteysviranomaisen (1 hlö) ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen (1 hlö) kanssa sekä kysyttiin konsulteilta kokemuksia (3 kpl)

➤ Tässä esityksessä tuomme esille etenkin haastateltujen näkökulmia IMPERIAN toimintatavoista

Arviointiryhmä kansalaisten ja sidosryhmien osallistumisen muotona 1

❖ Paikalliset - > hanke

-Arviointiryhmäläiset katsoivat, että arviointiryhmässä toimiminen madalsi osallistumisen kynnyksiä ja paransi paikallisten mahdollisuuksia tuoda näkökulmia esille.

-Arviointiryhmäläiset toivat varhaisessa vaiheessa arvokasta paikallista tietoa etenkin tärkeistä luontokohteista ja alueen käyttömuodoista, mikä voitiin ottaa huomioon hankkeen suunnittelussa ja lieventämistoimenpiteitä pohdittaessa.

K1: Miten koet ton arviointiryhmän roolin sitten suhteessa tohon tuulipuistohankkeeseen?

M1: Se asiantuntevuus, paikallinen asiantuntevuus siitä alueesta, mitä ei pysty tietämään mistään, eikä lukemalla saa selville sitä asiaa. Eli semmonen tieto, mitä ei oo missään luettavissa.

-Kaikki haastatellut arviointiryhmäläiset kokivat, että eri tahojen välinen vuorovaikutus ryhmässä oli hyvää ja ryhmäläiset kokivat tullessa kuulluksi.

-Arviointiryhmän kokousten lisäksi haastateltavat ryhtyivät itse aktiivisesti hankkimaan lisätietoa YVA-menettelystä, tuulivoimapuistoista ja niiden sääntelystä.

Arviointiryhmä kansalaisten ja sidosryhmien osallistumisen muotona 2

❖ Hanke -> paikalliset

- Hankevastaavan mukaan arviointiryhmä loi keskusteluyhteyttä hankevastaavan ja paikallisten välille.
- 1) Arviointiryhmässä nousi esille jo arviointiohjelmavaiheessa sellaisia asioita, jotka muutoin tulisivat esille vasta lausunnoissa.
 - 2) Arviointiryhmä loi keskusteluyhteyttä alueen kuntiin
- Hankevastaavalta kului arviointiryhmään noin 2 htpv/kokous = 12 htpv
 - Arviointiryhmän kautta paikalliset saavat tarkempaa ja ajankohtaisempaa tietoa hankevalmistelusta, mikä vähentää epätietoisuutta paikallisten keskuudessa.

Esimerkkejä:

K1: Ooksä välittäny sitte viestiä eteenpäin näille loma-asukkaille tai asukkaille, et niitä myllyjä sit siirretään?

M1: **Joo, on ollu puhe loma-asukkaille keillä on niin lähellä, että se alkaa mennä lähelle se.. eli ne ei oo vielä ne paikat lopullisia, eli ne saattaa vaihdella vielä. Tämä selostus kun käydään ja siitä päätetään, niin ne vielä vaihtelee ne paikat.**

K1: Onks se rauhottanu ihmisiä, tai...

M1: **Tavallaan on, että tietää että se ei oo mikään vielä lopullista.**

M2: **...hivvipalaveri meillä ollu täällä, niin pitää nyt sanoo että... onkohan ne nyt hirmu salasia papereita. Mutta kyllä mä aika paljon jotain näytin, mitä mulla koneella oli. Tässä tilassa näytin sitten.**

K1: Ei ne varmaan oo.

M2: **Ja selitin, että minkälainen on suunnitteilla, kolmen megawatin mylly, se on 120 metriä napakorkeus, ja paljonko on.. että se on semmonen härveli siellä sitte. Ja nehän mielenkiinnolla kyseli ja kuunteli sitte.**

Vaikutusten merkittävyyden arviointi ja vaihtoehtojen vertailu

- ❖ Konsultin näkökulmasta merkittävyyden arviointi tällä menetelmällä systematisoi vaikutusten arviointia ja vaihtoehtojen vertailua, koska arviointia tehdään samalla periaatteella jokaisesta vaikutuksesta ja vaihtoehdosta
- ❖ Menetelmän käyttöönottoon meni asiantuntijoilta joitakin tunteja, projektipäälliköltä enemmän
- ❖ Säästää resursseja käyttöönoton jälkeen; nopeuttaa myös projektipäällikön työtä
- ❖ Helpottaa asiantuntijoiden välistä yhteistyötä, mikäli täytetyt lomakkeet on jaettavissa projektityöntekijöiden välisesti
- ❖ Soveltuu kaikenlaisiin YVA-hankkeisiin ja lähes kaikkien vaikutusten arviointiin
- ✓ **Kehitettävää:** Natura-vaikutusten arviointiin haastava yhdistää, koska arviointiasteikko on erilainen

Sidosryhmien osallistuminen alustavaan vaikutusten merkittävyyden arviointiin

- K1: Sillon kun siellä käsiteltiin vaikutuksia, ja et mitkä vaikutukset on niitä merkittävimpiä, joita tullaan sitte selvittämään ja joista teetetään selvityksiä myöhemmässä vaiheessa, niin oliko siellä sellasia, mitä hankevastaava tai konsultti ei ois tienny, ja sitten sinä tai te arviointiryhmäläiset nostitte esille?
- M1: **Siellähän tuli paljon sitä, että mentiin koko alue läpi ja kaikki laitto sinne alueelle, että mitä missäki on. Eli konsultti ei voinu tietää niitä. Tietenki nämä, jotka on tehneet sitte niitä tutkimuksia, ni ois voineet huomioda asiat. Vaikka esimerkiks metsäpeuran vaellukset tai muuta, niin tuskin ois saanu selville kukaan tutkija. Ja nyttenkin kun lintututkinta maaliskuun lopulla alko, ni selvis että merikotkat muuttaa jo helmikuun alussa tänne. Eli ei ollu huomioitu sitäkään, vaikka kuitenkin oli asiantuntijaa tekemässä selvitystä. Tavallaan se paikallinen tuntemus, että miten toimii linnutki, ni ei sitä tietämystä oo ku alueella.**

Sidosryhmien osallistuminen vaikutusten merkittävyyden arvioinnissa

- ❖ Haastateltavat kokivat, että arviointikehikko ja arviointilomake tuntuivat aluksi monimutkaisilta (4. kokous)
- ❖ Seuraavaan kokoukseen (5. kokous) mennessä ajattelutapaa oli jo sisäistetty
 - Koettiin loogiseksi tavaksi käsitellä vaikutuksia myös sidosryhmien kanssa, kunhan käyttö suunnitellaan hyvin
 - Kuitenkin niin, että asiantuntijat esitäyttävät ”asiantuntijuutta” vaativien vaikutusten osalta
 - Arviointiryhmäläiset voivat täyttää tyhjää pohjaa myös paikallistuntemusta vaativien vaikutusten osalta
- ❖ Vaikutusten läpi käynti menetelmän avulla koettiin tärkeäksi osaksi arviointiryhmän toimintaa

Vaikutusten merkittävyyden arviointi ja YVA-selostus

- ❖ Haastateltavien mielestä menetelmä sekä sen avulla laadittu tiivistelmä, taulukot ja yhteenvedot havainnollistavat YVA-selostusta/auttavat ymmärtämään vaikutuksia/hahmottamaan eri vaihtoehtojen vaikutuksia
- ❖ Yhteysviranomaisen mukaan selostuksesta on havaittavissa selvästi, että arviointi oli hankkeessa tehty yhdenmukaisella menetelmällä
- ❖ Konsultit katsoivat, että:
 - menettely auttaa tekemään laadukkaan arviointiselostuksen
 - menetelmä tekee selostuksen koostamisen sujuvammaksi
- ❖ Haastateltavien mielestä menetelmän avulla merkittävät vaikutukset nousevat esille aiempaa paremmin

Kansalaisten ja sidosryhmien osallistuminen: kehitettävää

- Sidosryhmien kattavuus
 - Sidosryhmäanalyysi suositellaan tehtävän systemaattisemmin monitavoitearvioinnin ohjeiden mukaisesti
 - Mikäli vaikutukset kohdistuvat paikallisiin/loma-asukkaisiin, jotka eivät ole järjestäytyneitä yhdistysten kautta, arviointiryhmään tulee kutsua myös heitä
- Merkittävimmiksi arvioidut vaikutukset tulisi mallintaa ensin ja sen perusteella olla valmis muuttamaan vaihtoehtoja
- Arviointiryhmä/seurantaryhmä
 - Riittäisikö yksi ryhmä?

Osallistuminen ja YVA-selostus: kehitettävää

- Ympäristöselostuksessa tuodaan hyvin esille, miten kansalaisia on kuultu

✓ Mutta:

Selostuksesta ei käy selkeästi ilmi, kuinka kansalaisten esille nostamat tuulipuiston vaikutukset on otettu huomioon ja kuinka ne ovat vaikuttaneet tuulipuiston suunnitteluun.

Vaikutusten merkittävyyden arviointi ja YVA-selostus - kehitettävää

Taulukko 1-3. Tuulivoimapuiston toiminnan ja rakentamisen aikaisten vaikutusten merkittävyys hankevaihtoehtoissa (VE1 ja VE2) verrattuna nykytilanteeseen ja hankkeen toteuttamatta jättämiseen (VE0).

VAIHTOEHTO VE1 (127 VOIMALAA)	VAIHTOEHTO VE2 (85 VOIMALAA)
VÄLITTÖMÄT VAIKUTUKSET	
Maisema ja kulttuuriympäristö (-- vaikutus kohtalainen ja haitallinen)	
<p>Hankkeesta aiheutuu suuria kielteisiä maisemavaikutuksia yksittäisiin kohteisiin molemmissa vaihtoehtoissa, mutta näitä on kuitenkin määrällisesti niin vähän, että kokonaisuudessaan vaikutuksen suuruus on kohtalainen. Myös lieventämistoimenpitein voidaan vähentää yksittäisiin kohteisiin aiheutuvia maisemavaikutuksia.</p>	<p>Suurin maisemallinen ero vaihtoehtojen välillä on vaihtoehdossa VE2 poistettujen voimaloiden välittömässä lähiympäristössä sekä alueen avosoilla.</p> <p>Vaihtoehtojen välisessä näkymäalueessa erot sijaitsevat lähinnä pohjoiseen suuntautuvalla sektorilla, joissa vaihtoehdolla VE2 on selvästi suuremmat katvealueet ja samalla vähäisempi näkyvyys. Oulujärvelle vaihtoehtojen VE1 ja VE2 välillä ei ole merkittävää eroa.</p>

- On tärkeää nostaa esille myös yhteenvetoon ja tiivistelmään, missä vaikutuksia on ja kehen ne kohdistuvat

Johtopäätökset

- Pilotissa testattu YVA-menettelyn aikana kokoontuva arviointiryhmä paransi paikallisten & sidosryhmätahojen osallistumismahdollisuuksia
- ✓ Mutta: sidosryhmäanalyysi tehtävä huolellisemmin
- ✓ Mutta: ei vaikuttanut vaihtoehtojen muodostamiseen/muuttamiseen
- Menetelmä vaikutusten merkittävyyden arviointiin lisäsi systemaattisuutta ja läpinäkyvyyttä sekä helpotti vaihtoehtojen vertailua
- YVA-selostus on havainnollisempi
- ✓ Mutta: vaikutusten esille tuomisessa vielä parannettavaa

Kiitos